

præcise udtryk, som benyttes i vedtægten, således at begrebet ægteskab kommer til at omfatte faste samlivsforhold. Enhver udvidelse af dette begreb ville medføre en ændring af retsgrundlaget for de pågældende bestemmelser, med de væsentlige retlige og økonomiske følger, dette ville få for Fællesskaberne og for tredjemand. En så omfattende ændring kan alene gennem-

føres af fællesskabslovgiver, såfremt denne finder det nødvendigt.

2. Omsorgspligten kan ikke medføre, at administrationen anlægger en fortolkning af en fællesskabsbestemmelse, der går imod dens klare ordlyd.

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)
17. juni 1993 *

I sag T-65/92,

Monique Arauxo-Dumay, enke efter Louis Dumay, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Saint-Flavier (Frankrig), ved advokat Georges Vandersanden, Bruxelles,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Joseph Griesmar, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Nicola Ancechino, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af en afgørelse truffet af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som blev meddelt sagsøgeren ved skrivelse af 16. december 1991, hvorefter der nægtedes hende enkepension, og som yderligere

* Processprog: fransk.

havde til følge, at hun ansås for udtrådt af sygesikringsordningen fra den 1. april 1992,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W. Bellamy, og dommerne H. Kirschner og A. Saggio,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 23. marts 1993,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder

- 1 Sagsøgeren, Monique Arauxo-Dumay, der er belgisk statsborger, er enke efter den belgiske statsborger Louis Dumay, der døde den 1. december 1991. Dumay var fra den 1. marts 1964 til den 30. september 1986 tjenestemand først i Kommissionen for Det Europæiske Atomenergifællesskab, derefter i Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »Kommissionen«). Pr. 1. oktober 1986 udtrådte Dumay efter egen anmodning af tjenesten i medfør af bestemmelserne i Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3518/85 af 12. december 1985 om indførelse af særlige foranstaltninger vedrørende tjenestemænds udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber i anledning af Spaniens og Portugals tiltrædelse (EFT L 335, s. 56, herefter benævnt »forordning nr. 3518/85«).
- 2 I medfør af artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 3518/85 oppebar Dumay fra den 1. oktober 1986 til sin død en månedlig godtgørelse svarende til 70% af sin

grundløn efter fradrag af det bidrag, han i henhold til artikel 4, stk. 7, i forordning nr. 3518/85, sammenholdt med artikel 83, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«), skulle indbetale til finansiering af den vedtægtsmæssige pensionsordning, og som blev beregnet på grundlag af den løn, der svarede til hans lønklasse og løntrin.

- 3 Dumay havde indgået et første ægteskab i 1952, men havde siden begyndelsen af 1980'erne samlevet med sagsøgeren. Allerede i 1981 havde han begæret separation fra sin første hustru, men først den 10. juli 1989 blev skilsmisedommen, der var afsagt den 3. april 1989, indført i civilstandsregistret.

- 4 Den 27. juli 1989 indgik Louis Dumay ægteskab med sagsøgeren, som han hele tiden havde samlevet med. Dette ægteskab havde således kun været godt to år og fire måneder, da Dumay afgik ved døden.

- 5 Efter Dumay's død blev sagsøgeren underrettet om de følger, dødsfaldet havde for hendes rettigheder, ved en skrivelse af 16. december 1991 fra chefen for kontoret for »Pensioner og Kontakt til Tidligere Ansatte« under Kommissionens Generaldirektorat for Personale og Administration. I denne skrivelse hed det bl.a.:

»Jeg beklager at måtte meddele Dem, at da varigheden af Deres ægteskab var under fem år, er De ikke berettiget til at modtage enkepension. Dette indebærer ligeledes, at De fra 1.4.1992 ikke længere kan være dækket af Fællesskabets sygekasse.«

- 6 Den 9. marts indbragte sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, klage over den i denne skrivelse indeholdte afgørelse. Hun modtog intet svar på klagen.

Retsforhandlinger

- 7 Dette er baggrunden for, at sagsøgeren dels har ansøgt Retten om fri proces i henhold til artikel 94 i Rettens procesreglement, hvilken ansøgning blev registreret på Rettens Justitskontor den 15. september 1992, dels har anlagt nærværende sag, som blev registreret på Justitskontoret den 5. oktober 1992.
- 8 Ved kendelse af 24. november 1992 meddelte Retten (Fjerde Afdeling) sagsøgeren fri proces.
- 9 Den skriftlige forhandling er forløbet forskriftsmæssigt. På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse, idet parterne dog er blevet anmodet om i retsmødet at give deres holdning til kende for så vidt angår de vedtægtsbestemmelser, der finder anvendelse på den foreliggende sag.
- 10 Den mundtlige forhandling fandt sted den 23. marts 1993. Parternes repræsentanter afgang deres mundtlige indlæg og besvarede de af Retten stillede spørgsmål.

Parternes påstande

- 11 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Sagen admitteres, og der gives sagsøgeren medhold.

— Følgelig annulleres Kommissionens afgørelse, som blev meddelt sagsøgeren ved skrivelse af 16. december 1991, og hvorved hun blev nægtet ret til enkepension, hvilket indebærer, at hun fra 1. april 1992 ikke var dækket af den fælles sygeforsikringsordning.

— Sagsøgte tilpligtes at betale alle sagens omkostninger.

Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

- Frifindelse.
- Retten træffer afgørelse om sagens omkostninger efter gældende regler.

Realiteten

- 12 Sagsøgeren har til støtte for påstandene påberåbt sig to anbringender, et om tilsidesættelse af vedtægtens bestemmelser og et om tilsidesættelse af omsorgspligten.

Det første anbringende om tilsidesættelse af vedtægtens bestemmelser

Parternes argumenter

- 13 Sagsøgeren har indledningsvis fremhævet, at hendes ægtefælle var forpligtet til at bidrage til pensionsordningen, og at der ved artikel 4, stk. 7, i forordning nr. 3518/85 gives mulighed for at erhverve nye pensionsrettigheder for at tilskynde tjenestemændene til at anmode om at blive omfattet af foranstaltningen om udtræden af tjenesten (jf. Rettens dom af 22.11.1990, sag T-4/90, Lestelle mod Kommissionen, Sml. II, s. 689, præmis 38, 39, 40 og 43, og af 27.11.1991, sag T-21/90, Generlich mod Kommissionen, Sml. II, s. 1323, præmis 37 og 40). Det lå således fællesskabslovgiver på sinde, at tjenestemænd omfattet af en foranstaltning om udtræden af tjenesten ikke blev frataget pensionsordningens fordele.
- 14 Med hensyn til, hvilke bestemmelser der gælder, har sagsøgeren i stævningen gjort gældende, at artikel 17a og 20 i vedtægtens bilag VIII finder anvendelse i hendes tilfælde. I artikel 17a hedder det, at

»... enken efter en tjenestemand, der er blevet fritaget fra stillingen af tjenstlige grunde, eller som er udtrådt af tjenesten i henhold til forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 259/68, (Euratom, EKSF, EØF) nr. 2530/72 eller (EKSF, EØF, Euratom) nr. 1543/73 og afgået ved døden, mens han modtog en månedlig godtgørelse i henhold til ... en af de ovennævnte forordninger [har] for så vidt hun har været

gift med tjenestemanden i mindst et år, i det øjeblik den pågældende ophørte med at gøre tjeneste ved en institution, ret til en enkepension, der er lig med 60% af den alderspension, som hendes mand ville have oppebåret ...«.

Artikel 20 i vedtægtens bilag VIII lyder således:

»Der ses bort fra den i artikel 17a, 18 og 19 nævnte betingelse om ægteskabets varighed, hvis ægteskabet med tjenestemanden, også hvis det er indgået efter, at han er trådt ud af tjenesten, har varet mindst fem år.«

- 15 Sagsøgeren erkender, at hverken betingelsen i vedtægtens artikel 17a om, at ægteskabet skal have varet mindst ét år på tidspunktet for udtræden af tjenesten, eller betingelsen i samme bilags artikel 20 om, at ægteskabet skal have varet mindst fem år på tidspunktet for dødsfaldet, er opfyldt, såfremt man holder sig til den retlige betydning af udtrykket »ægtefælle«; hun gør imidlertid gældende, at hendes faste samlivsforhold med Dumay i hvert fald siden 1982 skaber en faktisk situation, der opfylder begge betingelser. Hun hævder, at hun ville have giftet sig med Dumay på et meget tidligere tidspunkt, såfremt hans første hustru ikke havde kæmpet så hårdt mod skilsmissem.
- 16 Til støtte for argumentet om, at der skal tages hensyn til disse faktiske omstændigheder, citerer sagsøgeren forskellige bestemmelser i belgisk ret, som tillægger et fast samlivsforhold visse retsvirkninger. Der er bl.a. tale om bestemmelser om retsforholdet mellem børn og deres forældre, social sikring, definition af begrebet husstandsoverhoved, retten til forfalden pension, der skulle have været udbetalt til en afdød pensionist, beregning af underholdsbidrag til børn og ugifte samlevendes naturlige forsørgerforpligtelse.
- 17 I øvrigt gælder det efter belgisk ret, at ægteskabet skal have varet mindst ét år før dødsfaldet, hvis en lønmodtagers efterlevende ægtefælle skal kunne kræve efterladtepension. Således er vedtægtens krav om, at ægteskabet skal have varet fem år, diskriminerende, for så vidt som det hindrer sagsøgeren i at opnå en pension, som hun ville have haft ret til efter den belgiske ordning.

18 Sagsøgte har i sit forsvar påpeget, at fællesskabsrettens bestemmelser om økonomisk støtte skal fortolkes strengt ifølge Rettens dom af 8. marts 1990 (sag T-41/89, Schwedler mod Parlamentet, Sml. II, s. 79, præmis 23).

19 Kommissionen bemærker endvidere, at sagsøgerens stilling udtrykkeligt er omfattet af artikel 4, stk. 8, i forordning nr. 3518/85, hvori det hedder, at

»... en ægtefælle, der overlever en forhenværende tjenestemand, som er afgået ved døden på et tidspunkt, hvor han var berettiget til at modtage den i stk. 1 fastsatte månedlige godtgørelse [har] for så vidt den pågældende har været afdødes ægtefælle i mindst et år på tidspunktet for dennes udtræden af tjenesten ved en af institutionerne ret til en efterladtepension ...«,

og at dette stykke ikke indeholder nogen undtagelse svarende til undtagelsen i artikel 20 i vedtægtens bilag VIII.

20 Sagsøgte anfører, at sagsøgeren ikke bestrider, at hun ikke opfylder betingelserne i denne bestemmelse eller i artikel 17a og 20 i vedtægtens bilag VIII, selv hvis man på grundlag af en bred fortolkning af sidstnævnte artikler, som ikke tager sigte på forordning nr. 3518/85, antager, at de kan finde anvendelse på den foreliggende sag.

21 I øvrigt benægter sagsøgte relevansen af sagsøgerens betragtninger vedrørende hendes faktiske situation. De relevante bestemmelser, der henviser til ægtefællebegrebet, er helt klare, og man kan ikke ved fortolkning ligestille et fast samlivsforhold med et ægteskabeligt forhold. Sagsøgte henviser bl.a. til Domstolens dom af 17. april 1986 (sag 59/85, Reed, Sml. s. 1283, præmis 15) samt til Rettens dom af 18. december 1992 (sag T-43/90, Díaz García mod Parlamentet, Sml. II, s. 2619, præmis 43).

- 22 For så vidt angår sagsøgerens henvisning til, at et fast samlivsforhold tillægges visse retsvirkninger efter belgisk ret, benægter sagsøgte også her relevansen heraf, bl.a. fordi vedtægtsbestemmelserne efter sagsøgtes opfattelse skal anvendes på ensartet måde over for alle, der påberåber sig bestemmelserne, uafhængigt af deres nationalitet, og i øvrigt også uafhængigt af, om de er tilknyttet en national pensionsordning. Sagsøgte benægter endvidere relevansen af de præcise eksempler, sagsøgeren har hentet i belgisk ret, og bemærker, at sagsøgeren ikke har henvist til nogen retspraksis, der kan støtte den fortolkning, hun ønsker anvendt i den foreliggende sag.
- 23 Sagsøgte anfører afslutningsvis, at ovennævnte Lestelle- og Generlich-domme vedrører helt andre problemer. At lovgiver ikke har ønsket at fratage de forhenværende tjenestemænd, der er omfattet af en foranstaltning om udtræden af tjenesten, deres vedtægtsmæssige fordele, betyder ikke, at en sådan tjenestemand efterlevende ægtefælle kan oppebære en pension på særlig gunstige vilkår, dvs. som om afdøde var forblevet i tjenesten indtil sin død, hvilket ville give hans enke ret til en enkepension i henhold til artikel 17 i vedtægtens bilag VIII (ifølge hvilken det kræves, at ægteskabet har varet mindst ét år).
- 24 Sagsøgeren har i retsmødet udtalt, at hendes sag bygger på bestemmelserne i forordning nr. 3518/85, undtagen for så vidt denne fratager de pågældende retten til en fordel, som de kunne have påberåbt sig under henvisning til andre forordninger med regler for identiske situationer, nemlig i den foreliggende sag artikel 20 i vedtægtens bilag VIII. Sagsøgeren har for at imødegå indsigelserne foranlediget af det klare ordvalg, der er benyttet i vedtægten og forordning nr. 3518/85, påberåbt sig ligebehandlingsprincippet. Hun har fremhævet, at i tilfældet med en efterlevende ægtefælle til en tjenestemand, som er afgået ved døden, mens han stadig var i tjenesten, er det ifølge artikel 17 i vedtægtens bilag VIII tilstrækkeligt, at ægteskabet har varet ét år på tidspunktet for dødsfaldet, for at opnå ret til pension, og bemærket, at det, at der gælder andre regler i tilfælde af en efterlevende ægtefælle til en tjenestemand, som er afgået ved døden efter at være udtrådt af tjenesten, udgør en forskelsbehandling.

- 25 Kommissionen har ligeledes under retsmødet — efter at have erklæret, at undtagelsen i artikel 20 i vedtægtens bilag VIII efter dens opfattelse alene vedrører situationer, der er omfattet af de i artikel 17a i samme bilag omhandlede forordninger — gjort gældende, at administrationen ud fra et ønske om retfærdighed i praksis lader artikel 20 i vedtægtens bilag VIII finde tilsvarende anvendelse på tilfælde som sagsøgerens.

Rettens bemærkninger

- 26 Det må i sagen for det første være et spørgsmål, om det foreliggende tilfælde alene er omfattet af artikel 4, stk. 8, i forordning nr. 3518/85, eller om bestemmelserne i artikel 17a og 20 i vedtægtens bilag VIII ligeledes kan siges at finde analog anvendelse. Retten finder det dog ikke fornødent af hensyn til afgørelsen af nærværende tvist at tage endelig stilling til dette spørgsmål, for så vidt som resultatet i den foreliggende sag vil være det samme, uanset hvilket svar man når frem til, således som det vil fremgå af nedenstående gennemgang.
- 27 I artikel 4, stk. 8, i forordning nr. 3518/85 opstilles det som betingelse for, at en »efterlevende ægtefælle« opnår ret til efterladtepenion, at den efterlevende ægtefælle har været den afdøde tjenestemandes »ægtefælle« i mindst et år på tidspunktet for dennes udtræden af tjenesten ved en af institutionerne. Samme betingelse er indeholdt i artikel 17a i vedtægtens bilag VIII, hvor det dog er udtrykkene »enke« og »mand«, der anvendes, jf. dog undtagelsen i samme bilags artikel 20, ifølge hvilken der ses bort fra denne betingelse om ægteskabets varighed, såfremt »ægteskab« med tjenestemanden, også hvis det er indgået efter, at han er trådt ud af tjenesten, har været mindst fem år.
- 28 Såvel ifølge den retlige definition som i daglig tale omfatter udtrykkene »ægtefælle«, »enke« og »hustru« personer, der officielt har indgået et af loven anerkendt borgerligt »ægteskab« med alle de rettigheder og pligter, dette medfører. Men det står fast, at sagsøgeren og Dumay først den 27. juli 1989 har indgået et sådant borgerligt ægteskab, dvs. efter Dumay's udtræden af tjenesten den 1. oktober 1986 og mindre end fem år før hans død den 1. december 1991. På den dato,

som er afgørende for, om der opnås ret til efterladtepension i henhold til artikel 17 i vedtægtens bilag VIII og artikel 4, stk. 8, i forordning nr. 3518/85, dvs. på tidspunktet for tjenestemandens udtræden af tjenesten ved institutionen, samt i en del af den periode på fem år, der er nævnt i forbindelse med undtagelsen i artikel 20 i vedtægtens artikel 20, havde Dumay endvidere en ægtefælle i ovennævnte betydning, og denne ægtefælle var ikke sagsøgeren.

- 29 Heraf følger, at hverken betingelsen i artikel 4, stk. 8, i forordning nr. 3518/85 eller betingelserne i artikel 17a, sammenholdt med artikel 20 i vedtægtens bilag VIII, hvis disse da overhovedet finder anvendelse, er opfyldt i den foreliggende sag.
- 30 Retten, som er klar over den samfundsudvikling, der er baggrund for nærværende sag, anser sig ikke for kompetent til at udvide den retlige fortolkning af de præcise udtryk, som benyttes i vedtægten, således at begrebet »ægteskab« kommer til at omfatte faste samlivsforhold, og begreberne »ægtefælle« eller »hustru« kommer til at omfatte »ugifte samlevende«. Denne konklusion, der er i overensstemmelse med Domstolens konklusion i ovennævnte Reed-dom, som vedrørte fortolkning af Rådets forordning nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, tager ligeledes hensyn til, at mange af vedtægtens bestemmelser henviser til begreberne ægtefælle eller ægteskab, og at enhver udvidelse af disse begreber ville medføre en ændring af retsgrundlaget for de pågældende bestemmelser, med de væsentlige retlige og økonomiske følger, dette ville få for Fællesskaberne og for tredjemand. En så omfattende ændring kan alene gennemføres af fællesskabslovgiver, såfremt denne finder det fornødent.
- 31 For så vidt angår sagsøgerens henvisning til visse eksempler i belgisk ret, der afspejler den samfundsmæssige udvikling, som argument for at udvide definitionen af ægteskabsbegrebet i vedtægtens forstand, finder Retten det ikke korrekt i den foreliggende sag at henvise til de omtalte nationalretlige bestemmelser med henblik på fortolkning af de pågældende fællesskabsbestemmelser.

- 32 For så vidt angår sagsøgerens argument om, at Dumay fortsat skulle bidrage til pensionsordningen efter sin udtræden af tjenesten, skal Retten påpege, at der er tale om en forpligtelse i henhold til artikel 4, stk. 7, i forordning nr. 3518/85, som har til formål at gøre det muligt for den pågældende at erhverve nye alderspensionsrettigheder. Indbetalingen af dette bidrag er, selv om den påvirker størrelsen af efterladtepensionen, ganske irrelevant for, om denne pensionsret består eller ej i henhold til vedtægtsbestemmelserne.
- 33 Endelig skal det med hensyn til sagsøgerens påberåbelse af ligebehandlingsprincippet erindres, at det i den foreliggende sag skal afgøres, om en efterlevende ægtefælle til en forhenværende tjenestemand, der er afgået ved døden — efter at være udtrådt af tjenesten og efter at have oppebåret de ydelser samt været omfattet af fordelene ifølge en forordning, der regulerer denne situation karakteriseret ved manglende arbejdsforpligtelse — har ret til en efterladtepension. Denne situation afviger i bund og grund fra situationen for en efterlevende ægtefælle til en tjenestemand, der har udøvet sit hverv indtil sin død.
- 34 Det fremgår af det ovenfor anførte, at der ikke kan gives sagsøgeren medhold i hendes første anbringende.

Det andet anbringende om tilsidesættelse af omsorgspligten

Parternes argumenter

- 35 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har anvendt reglerne for strengt uden at tage hensyn til, at Dumay havde fortsat sine indbetalinger til pensionsordningen, eller til hendes ubemidlethed. Der er intet til hinder for en udvidende fortolkning af de relevante bestemmelser, som lægger sig op ad den mere generøse nationale ret. Kommissionen har ved sin afvisning tilsidesat sin omsorgspligt over for forhenværende tjenestemænds ydelsesberettigede pårørende.

- 36 Sagsøgte har bemærket, at omsorgsplikten afspejler den balance mellem gensidige rettigheder og forpligtelser, som vedtægten har skabt i forholdet mellem den offentlige myndighed og de ansatte i offentlig tjeneste (Rettens dom af 10.7.1992, forenede sager T-59/91 og T-79/91, Eppe mod Kommissionen, Sml. II, s. 2061, præmis 66), og at den altid skal opfyldes inden for rammerne af gældende bestemmelser (Rettens dom af 27.3.1990, sag T-123/89, Chomel mod Kommissionen, Sml. II, s. 131, præmis 32).

Rettens bemærkninger

- 37 Som det allerede er fastslået (jf. præmis 28 og 30 ovenfor), er betydningen af de relevante bestemmelser i denne sag klar, og sagsøgeren kan ikke forlange at opnå et andet resultat end det, bestemmelsernes anvendelse indebærer, ved at påberåbe sig institutionens omsorgspligt, idet institutionen er bundet af disse bestemmelser.
- 38 Retten bemærker imidlertid, at sagsøgte i retsmødet har henledt opmærksomheden på de særlige bestemmelser i vedtægtens artikel 76, ifølge hvilken der kan gives gaver, lån eller forskud bl.a. til en afdød tjenestemand's ydelsesberettigede pårørende som følge af deres familiemæssige stilling.
- 39 Det følger af det ovenfor anførte, at sagsøgte i det hele vil være at frifinde.

Sagens omkostninger

- 40 I henhold til artikel 87, stk. 2, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Ifølge samme reglements artikel 88 bærer institutionerne dog selv deres egne omkostninger i sager anlagt af Fællesskabets ansatte.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Fjerde Afdeling)

- 1) **Kommissionen frifindes.**

- 2) **Hver part betaler sine egne omkostninger.**

Bellamy

Kirschner

Saggio

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. juni 1993.

H. Jung
Justitssekretær

C.W. Bellamy
Afdelingsformand